

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	3
2.	Generelt om pensionen og dens baggrund.....	4
3.	Bygningsmæssige forhold.....	5
3.1.	En gennemgang af bygninger, gangarealer m.m.	5
3.2.	Beboerværelser.....	7
3.3.	Øvrige rum mv.	8
3.3.1.	Opholdsstuen	8
3.3.2.	Toilet- og badeforhold	9
3.3.3.	Køkkenfaciliteter.....	10
3.3.4.	Fælles spisestue.....	10
3.3.5.	Hallen	10
3.3.6.	Motionslokaler.....	11
3.3.7.	Computerrum.....	12
3.3.8.	Vaskefaciliteter.....	12
3.3.9.	Haven	12
3.3.10.	Legepladsen	13
3.4.	Arbejdsfaciliteter	13
3.4.1.	Træværksted.....	13
3.4.2.	Møbellagerhal.....	13
3.4.3.	Undervisningslokaler	14
3.5.	Personalerum.....	14
3.5.1.	Administrationsbygningen	14
3.5.2.	Personaleafdelingen (og pensionens reception).....	15
4.	Kapacitet og klientel	16
5.	Medarbejdere	17
6.	Undervisning mv.	17
7.	Beskæftigelse	20
8.	Fritid.....	21
9.	Husorden.....	22

10. Besøg.....	24
11. Lægebetjening, opbevaring af medicin mv.....	25
12. Euforiserende stoffer, alkohol mv.	26
13. Forplejning og opholdsbetaling	27
14. Talsmandsordning	28
15. Aviser.....	30
16. Udgang	30
17. Rapportgennemgang.....	33
17.1. Kort om de lånte sager	33
17.2. Retsgrundlaget	34
17.2.1. Advarsler.....	36
Notatpligt	36
Partshøring mv.....	38
17.2.2 Beslutningerne om bortvisning.....	39
Partshøring	39
Notatpligt, meddelelse af afgørelserne og begrundelse	43
Klagevejledning.....	45
Delegation	47
17.3. Ændring af udgangsvilkår	48
18. Samlet vurdering.....	49
19. Opfølgning	50
20. Underretning	50

1. Indledning

Efter § 18 i ombudsmandsloven kan ombudsmanden undersøge enhver institution eller virksomhed og ethvert tjenestested der hører under ombudsmandens virksomhed. Efter lovens § 7, stk. 1, omfatter ombudsmandens virksomhed alle dele af den offentlige forvaltning.

Som et led i denne inspektionsvirksomhed foretog jeg (retschef Jens Møller) og to af embedets øvrige medarbejdere på ombudsmandens vegne den 12. marts 2003 inspektion af Pensionen Lysholmgård.

Inspektionen bestod af en indledende samtale (hvorunder jeg bl.a. orienterede om en inspektions-sags typiske forløb), et fællesmøde med pensionens beboere, samtale med en enkelt beboer, en afsluttende samtale med pensionens ledelse og enkelte medarbejdere og en rundgang i pensionen.

Pensionens beboere var forud for inspektionen blevet gjort bekendt med inspektionen og muligheden for i den forbindelse at få en samtale med mig og mine medarbejdere om generelle forhold vedrørende institutionen eller den pågældendes egne forhold. Tre af beboerne havde yttret ønske om en samtale, men kun en af disse samtaler blev gennemført. (De to andre beboere frafaldt deres ønsker om samtale, den ene fordi han havde et vigtigt ærinde uden for pensionen, og den anden fordi det emne han oprindeligt ville tale med mig om, havde vist sig ikke længere at være aktuelt). Jeg har oprettet to konkrete sager i anledning af min ene beboersamtale, og den pågældende beboer vil på disse sager få svar på hans klagepunkter som ikke vedrørte pensionen, men Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Det ovennævnte fællesmøde med de af pensionens beboere som var til stede på pensionen, havde til formål at give beboerne mulighed for over for mig personligt (og uden tilstedeværelse af personale

fra pensionen) at fremhæve forhold på pensionen som de var tilfredse eller utilfredse med. De kritikpunkter der fremkom under mødet, nævnte jeg over for pensionens ledelse på mit afsluttende møde med ledelsen. Dette havde jeg forinden gjort beboerne opmærksom på. Jeg tilkendegav over for såvel beboerne som ledelsen at emnerne ville indgå i min rapport om inspektionen. Emnerne fremgår under de relevante punkter i rapporten.

Under inspektionen modtog jeg efter anmodning kopi af pensionens fem seneste sager vedrørende disciplinære forhold, herunder advarsler, bortvisning mv.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Pensionen Lysholmgård og Direktoratet for Kriminalforsorgen med henblik på at pensionen og direktoratet kunne fremkomme med eventuelle bemærkninger vedrørende de faktiske forhold som beskrevet i rapporten. Pensionen har ved brev af 4. juni 2003 fremsendt enkelte bemærkninger som er indarbejdet i rapporten. Jeg har ikke modtaget bemærkninger fra direktoratet.

2. Generelt om pensionen og dens baggrund

Pensionen Lysholmgård er en pension under kriminalforsorgen med plads til 25 beboere. Pensionen er beliggende i Avedøre Landsby, Hvidovre Kommune.

Lysholmgård er en firlænget landbrugsejendom der blev opført i 1906. I 1930'erne blev ejendommen overtaget af fængselsvæsenet og brugt som arbejdsplads for indsatte i Anstalten ved Herstedvester og Statsfængslet Vridsløselille. Frem til 1985 fungerede Lysholmgård som arbejdsplads (uden beboelse) og blev drevet sammen med den tilstødende ejendom Kastanienborg.

I perioden fra 1985 til 1996 blev ejendommen udlejet til Dansk Røde Kors der brugte ejendommen som asylcenter. Lysholmgård husede i den periode 150 beboere.

I 1995 afgav en arbejdsgruppe nedsat under Justitsministeriet indstilling om forsøg med løsladelsesprojekter. Som en del af indstillingen blev det anbefalet at kriminalforsorgen anskaffede en til to udslusningspensioner der som et væsentligt element i udslusningsforløbet/løsladelsesprojektet skulle etablere undervisning i det kognitive færdighedsprogram (læs nærmere herom under pkt. 6). Arbejdsgruppen var meget specifik i sine anbefalinger vedrørende placeringen af pensionerne. Bl.a. skulle de placeres på steder hvor det var forholdsvis nemt at rekruttere det rette personale, i et byområde hvor beboerne kunne færdes anonymt når kultur- og fritidstilbud blev benyttet, og hvor der i nærheden var et stort udbud af fritids- og kulturtilbud.

På den baggrund blev den nuværende Pensionen Lysholmgård etableret i 1996. Som det vil fremgå nedenfor, fremstår pensionen meget velholdt og velorganiseret.

3. Bygningsmæssige forhold

3.1. En gennemgang af bygninger, gangarealer m.m.

Som nævnt er pensionen indrettet i en firlænget landbrugsejendom. Hovedbygningen er fritliggende, mens de tre andre længer hænger sammen og danner form af en hestesko. Alle fire længer er i to etager.

Mellem hovedbygningen og vejen som bygningen ligger ud til, er der en græsplæne omkranset af træer. Gårdspladsen mellem længerne er flisebelagt med stier af natursten. I midten af gården er der et hævet bed med rosenbuske i. På gårdspladsen står to runde trækonstruktioner. Den ene er bygget således at slyngplanter kan klatre op langs kanten. Indeni er der et forhøjet blomsterbed hvor der på tidspunktet for inspektionen var spirende blomster. Den anden konstruktion er et voli-ere med farvestrålende fugle. Spredt omkring i gården står store krukke med forskellige planter.

Rundt om de tre udlænger er der småsten med lidt større sten henholdsvis græs langs husmuren i knap en meters bredde. Området omkring bygningerne bliver brugt dels til indkørsel/parkeringsplads, dels til mellemstykke mellem selve gården og en idrætshal. Bag midterlængen er der en legeplads og en idrætshal.

Ved siden af idrætshallen er en allé med træer som på hver side er omgivet af græsplæne. Dette er indgangen til den tilstødende pension Kastanienborg.

Idrætshallen er en stor grøn træbygning. I sammenhæng med denne er en lavere bygning der blandt andet bliver brugt til parkering af en traktor. Bag denne bygning er der et værksted. I forbindelse med værkstedet er der lavet et mindre overdækket område der bruges til opbevaring af materialer. I nærheden heraf er der en mindre boldbane med mål og en fold med heste.

Bag hestefolden og det udendørs idrætsareal er der et meget stort landareal (marker). Dele af disse omkringliggende landarealer skal efter klargøring udlejes til lokale rideskoler.

Hovedbygningen fungerer som pensionens administrationsdel. Her er bl.a. mødelokaler, ledelsens kontorer og it-rum placeret. Endvidere er der køkkenfaciliteter samt toilet- og badeforhold.

I den første længe er der en stor møbellagerhal til opmagasinering af inventar. I den ene ende af længen er der indrettet kontorlokaler i to etager, fyrrum samt toilet- og badeforhold.

I midterlængen (over for hovedbygningen) ligger hovedparten af pensionens værelser. Længens indgangsparti består af en åben hall med udsyn til tagkonstruktionen over længens to etager. Fra hallen er der udgang til legepladsen og idrætshallen. Hallen har glasvægge mod både gårdspladsen og det bagvedliggende areal med legeplads og idrætshal.

Til højre for hallen er der forskellige fællesrum, bl.a. et computerrum, et undervisningslokale, et stort fælleslokale/en opholdsstue og et vaskerum.

Til venstre for hallen ligger (i stueetagen) en gang med værelser og en trappe der fører op til 1. etage. Gangen er afdeling C. Afdeling C har ni beboerværelser, toilet- og badeforhold, et køkken og et fælles opholdsrum.

På 1. etage umiddelbart over afdeling C ligger afdeling B med en tilsvarende rumfordeling. Dog er der her 10 beboerværelser på gangen. På 1. etage modsat afdeling B ligger afdeling A. Afdeling A strækker sig over resten af den midterste længe og halvdelen af den tredje længe. Denne afdeling er ligeledes indrettet med udgangspunkt i en lang gang. Her er otte værelser, toilet- og badeforhold, køkken samt et fælles opholdsrum.

På afdeling A er der endvidere et stort fællesrum til bl.a. undervisning.

Fra afdeling A fører en trappe ned til stueetagen. Her er personalefaciliteter, pensionens reception, et tekøkken, to vagtværelser med senge og tilhørende toiletter, bad til døgnpersonalet, et større køkken og et depotrum.

I forlængelse af personalets lokaler er der en fælles spisestue.

Pensionen fremtrådte generelt lys, pæn og velholdt.

3.2. Beboerværelser

Værelserne varierer i størrelse fra 6-7 m² til 9-10 m². Værelserne i afdeling C er de største. Da afdelingerne A og B endvidere ligger på første etage, syner de også mindre fordi de har skråvægge. Alle værelserne har vinduer der kan åbnes, og gardiner. På afdeling C er der løsthængende gardiner i forskellige farver. På afde-

ling A og B er der, på de værelser jeg så, lyse gardiner påmonteret skråvinduerne. Gulvene er beklædt med linoleum.

Værelserne er møbleret ens med en seng, en stol, et køleskab, et skab og en reol. Der er mulighed for at beboerne efter aftale med pensionen kan medbringe enkelte private møbler. Desuden kan beboerne selv medbringe tv og stereoanlæg og tæpper til gulvene hvilket mange vælger at gøre.

Værelserne fremtrådte pænt vedligeholdte og giver mig ikke i øvrigt anledning til bemærkninger.

Under mit møde med pensionens beboere blev der fremsat ønske om udvidet adgang til at udskifte standardmøblementet med eget møblement.

Jeg beder pensionen overveje om der er mulighed for i større omfang at tillade individuel møblering, og underrette mig om udfaldet af disse overvejelser. Jeg beder om direktoratets bemærkninger hertil.

3.3. Øvrige rum mv.

3.3.1. Opholdsstuen

Pensionens opholdsstue ligger i den midterste længe. Stuen udgøres af flere forskellige kroge skabt ved hjælp af skillevægge og nogle store grønne planter.

I en afdeling er der mulighed for at spille dart. Der er endvidere en høj bar og nogle taburetter samt en skillevæg op ad hvilken der vokser grønne planter. Desuden er der indrettet en sofagruppe med sorte lædermøbler. Møblementet består af to sofaer og tre stole. Der er yderligere et bord, et fjernsyn, nogle skillevægge samt flere grønne planter.

Der er linoleum på gulvet og persienner for vinduerne.

Opholdsstuen fremtrådte rummelig og velindrettet og giver mig ikke anledning til øvrige bemærkninger.

3.3.2. Toilet- og badeforhold

På afdeling C er der separat adgang til henholdsvis bad og toilet via et forrum. I forrummet hænger et spejl over en hvid porcelænsvask, og under inspektionen hang der et stofhåndklæde ved siden af vasken. Brusenichen er muret op og skærmet af med et farvestrålende badeforhæng. Der er nogle jordslåede pletter på gulvet i brusenichen.

Rummene er beklædt med lyse klinker.

På afdeling B er der to badeværelser. I det ene er der bad, en håndvask og et spejl. Håndvask og bad er adskilt ved en opsat skillevæg. I det andet badeværelse er der toilet, håndvask og spejl. Toilet og håndvask er ligeledes adskilt ved en skillevæg.

Begge rum har lyse fliser.

På afdeling A er der to badeværelser. Hvert af badeværelserne indeholder toilet, håndvask og opstillede brusekabiner med farvede bruseforhæng.

Begge badeværelser er beklædt med lyse fliser.

Ud over toiletterne på beboelsesafdelingerne er der to toiletter i forbindelse med hallen.

Toilet- og badeforholdene var forholdsvis lyse og rene og giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3.3.3. Køkkenfaciliteter

Hver afdeling har eget køkken og opholdsrum. Køkkenerne har lyse træelementer, linoleumsgulv, komfur, emhætte og hårde hvidevarer, herunder opvaskemaskine. I alle tre afdelinger er der indrettet en spiseafdeling i køkkenet. Møblementet i denne afdeling er i lyst træ.

Køkkenerne fremtrådte rene, ryddelige og lyse. Jeg har ikke andre bemærkninger til køkkenerne.

3.3.4. Fælles spisestue

Beboernes fælles spisestue – hvor den daglige fælles morgenmad indtages – er et stort kvadratisk rum. Rummet har glasdør ud til parkeringsarealerne samt vinduer ind til gårdspladsen.

I spisestuen er der i den ene ende af lokalet fire aflange spiseborde samt tilhørende stole i lyst træ. I den anden ende står der et overdækket billardbord. Der var voksdug på både spisebordene og billardbordet. I lokalet er der en del grønne planter, og der er mange billeder på væggene.

Spisestuen giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3.3.5. Hallen

I den store hall i pensionens midterlænge har man som nævnt åbent udsyn til tagkonstruktionen. Som ligeledes nævnt er de to ydervægge af glas, og der kommer derfor meget lys ind i lokalet.

Lokalets øvrige to vægge er gule, og der er brune tegl på gulvet. Der står cafeborde og stole langs væggene.

I hallen hænger der en korttelefon på væggen som beboerne kan foretage udgående opkald fra. I en lille gang i tilknytning til hallen står der en telefon som beboerne kan modtage indgående opkald på.

Hallen fremtræder lys og åben og giver mig ikke anledning til øvrige bemærkninger.

3.3.6. Motionslokaler

Idrætshallen er helt nyistandsat. Der er åbent til kip, loftet er råt, og der er en fritliggende bjælkekonstruktion. Gulvet var helt nyt og blankt. Banen er flankeret af bander i træ.

Der kan dyrkes forskellige indendørssportsgrene i hallen, f.eks. badminton, håndbold mv.

I den ene ende af idrætshallen er der to etageadskilte lokaler. Lokalet i stuen anvendes til opbevaring af redskaber som bruges i hallen. Lokalet på 1. sal har vinduer ud mod og dermed frit udsyn over hallen. I dette lokale opbevares enkelte motionsredskaber, bl.a. en motionscykel, et bordtennisbord og andre ældre, men anvendelige redskaber, jf. pkt. 8.

Idrætshallen fremtrådte meget ny, velholdt og med mange forskellige brugsmuligheder. Idrætshallen giver mig ikke anledning til yderligere bemærkninger.

3.3.7. Computerrum

Pensionens computerrum, også kaldet netcaféen, er udstyret med fire pc'er der er tilkoblet Internettet, samt en printer. Pc'erne har højttalere og er placeret på separate borde af lyst laminat med tilhørende stole.

Der står askebægre rundt om på bordene.

Rummet har et vindue ud til parkeringsarealerne.

Computerrummet giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3.3.8. Vaskefaciliteter

I beboernes vaskerum er der to industrivaskemaskiner og tørretumblere.

Over for maskinerne hænger tre stativer der fungerer som vasketøjskurve. Kun det ene var i brug på tidspunktet for inspektionen. Ved siden af stativerne var der et stålbord med en håndvask i.

Der er brune tegl på gulvet og hvide klinker på væggene.

Lokalet er ikke i samme vedligeholdelsesstand som resten af pensionen. Jeg beder pensionen oplyse om vaskerummet indgår i pensionens vedligeholdelsesplan, samt eventuelt i pensionens renoveringsplan.

3.3.9. Haven

Haven ligger mellem vejen og hovedbygningen. Haven er tilplantet med græs og omkranset af træer.

Haven var velplejet og giver mig ikke anledning til yderligere bemærkninger.

3.3.10. Legepladsen

Legepladsen har beboerne bygget i træ til de besøgende børn. Den består bl.a. af et klatretårn og en gyngesæde. Projektet er endnu ikke helt færdigt. Det blev stoppet på grund af frost i jorden, men fortsættes når vejret tillader det. I træværkstedet var to beboere i færd med at lave et legehus til legepladsen, jf. pkt. 7.

Legepladsen fremstår nyanlagt og giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3.4. Arbejdsfaciliteter

3.4.1. Træværksted

Pensionens træværksted er rummeligt indrettet med borde og opbevaringsmuligheder langs væggene samt god gulvplads der giver mulighed for at arbejde med større projekter. Rummet var i brug på tidspunktet for inspektionen.

Værkstedet bar præg af aktivitet og giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3.4.2. Møbellagerhal

Lagerhallen bruges som nævnt til opbevaring af inventar der indgår i brugtmøbel-projektet, jf. pkt. 7. Gulvet er af beton, og der er frit udsyn til loftspladerne i taghøjde.

På tidspunktet for inspektionen henstod en del møbler som bl.a. skulle sælges på loppemarked i den førstkommende weekend, jf. pkt. 7.

I den ene ende af lokalet er der et stort flerfløjet skab i lyst træ. Skabet indeholder forskelligt værktøj og maskiner til håndbrug.

I den anden ende af hallen er der som indledningsvis nævnt indrettet to (etageadskilte) kontorer. Der er adgang til det øverste kontor via en ståltrappe. Kontoret øverst er skilt fra lagerhallen med vinduer og kontoret nederst med en glaskonstruktion, således at der fra kontorerne er frit udsyn til lagerrummet. Desuden er pensionens nærmest helt nye fyrrum placeret i lagerhallen ved siden af de nævnte kontorer. Bag kontoret i stueetagen er der bade- og toiletfaciliteter samt nogle garderober i stål.

Møbellagerhallen giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3.4.3. Undervisningslokaler

Undervisningslokalet (i midterlængen) bliver bl.a. benyttet til undervisning i det kognitive færdighedsprogram.

Bordene i lokalet var på tidspunktet for inspektionen stillet op i en hestesko. Der var flere tavler til undervisningsbrug.

Fælleslokalet (på 1. etage i den tredje længe) bruges til undervisning, kursusvirksomhed mv. Lokalet er stort. I den ene ende er der en fransk altan med et vindue på hver side, og der er skråvinduer i taget. I den modsatte ende er der to tavler.

Undervisningslokalerne giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3.5. Personalerum

3.5.1. Administrationsbygningen

I hovedbygningen ligger kontorlokaler og møderum. Lokalerne er malet i hvide, grå og blå farver. I stueetagen er der desuden et lille køkken og to

bade- og toiletrum. På første etage er pensionens arkiver samt et tekøkken, et teknikrum og døgnpersonalets kontorlokaler. Lokalerne ligger fordelt på begge sider af en gang der løber i hele bygningens længde. Alle lokalerne er aflåst når de ikke benyttes. Der er lyst gulvtæppe på gulvet og reproduktioner på væggene.

Administrationsbygningen fremtrådte ny og velholdt og giver mig i øvrigt ikke anledning til bemærkninger.

3.5.2. Personaleafdelingen (og pensionens reception)

Receptionen er i pensionens tredje længe. Ved siden af receptionen er der et lille tekøkken og dernæst et vagtlokale til personalet.

Der er to soverum til vagtpersonale. Det ene har et bad og toilet i direkte tilknytning således at personalet ikke skal ud på gangen for at benytte faciliteterne. Det andet har ikke toilet og bad i direkte tilknytning, men det blev oplyst at pensionen har aktuelle planer om at ændre dette.

Der findes yderligere et køkken i personaleafdelingen. Det har hvide køkkenelementer og lyst linoleumgulv. Der er endvidere yderligere et depotrum med forskelligt udstyr som soveposer, cykelhelme mv. som bl.a. anvendes når beboerne skal på ture med team-building uden for pensionen.

Det blev oplyst at personaleafdelingen, som ikke fremstod i samme stand som den øvrige del af pensionen, i det hele taget skulle renoveres.

Jeg beder pensionen oplyse hvordan renoveringen af personaleafdelingen forløber.

4. Kapacitet og klientel

Pensionen har kapacitet til 25 beboere. På inspektionstidspunktet husede pensionen 28 beboere. Pensionen har plads til disse ekstra tre personer idet tre fælles opholdsrum, som alligevel ikke blev brugt, nu er indrettet til værelser.

Pensionen modtager både mænd og kvinder. En del bliver udstationeret fra fængslerne til pensionen i henhold til gældende regler om udstationering (se kapitel 11 i bekendtgørelse nr. 110 af 4. marts 2002 om udgang til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (udgangsbekendtgørelsen)). I disse tilfælde er opholdstiden typisk fra 4 uger til 4 måneder (de tidsmæssige betingelser for udstationering fremgår af udgangsbekendtgørelsens § 51). I andre tilfælde er der tale om udstationering af indsatte som er idømt længerevarende fængselsstraffe (otte år eller derover), og som derfor typisk har behov for en længere udslusningsperiode og dermed et længere pensionsophold. Her kan opholdstiden være et år eller mere.

Derudover huser pensionen beboere som er anbragt i medfør af straffuldbyrdelseslovens (lov nr. 432 af 31. maj 2000 om fuldbyrdelse af straf mv.) § 78, f.eks. personer med et særligt behandlingsbehov (bl.a. socialpædagogiske behandlingsbehov) og dømte under 18 år. Efter Folketingets vedtagelse af den såkaldte voldspakke – hvorefter personer som er dømt for vold, som hovedregel skal påbegynde strafudståelsen senest 30 dage fra det tidspunkt hvor der foreligger fuldbyrdelsesordre – og de deraf følgende pladmæssige vanskeligheder, har pensionen (mod en ekstra personaletilførsel i form af en pædagogvikar som tager sig af denne persongruppe) tilbudt at have tre pladser til rådighed for unge voldsdømte.

Endvidere er pensionen forpligtet til at have to akutpladser, dvs. pladser til personer der er under tilsyn af kriminalforsorgen og akut står uden opholdssted.

På inspektionstidspunktet var fem af beboerne beskæftigede med arbejde på pensionen. 19 beboere var i frigangsforløb, dvs. passede arbejde eller undervisning uden for pensionen (jf. udgangsbekendtgørelsens kapitel 10), og en beboer var anbragt med henblik på deltagelse i det kognitive færdighedsprogram. At kun en beboer var anbragt med henblik på gennemførelse af det kognitive fær-

dighedsprogram, skyldtes det forhold at der på tidspunktet for inspektionen ikke var nogen undervisningshold i gang. I løbet af april, maj og juni 2003 vil der blive startet nye kog- og juf-hold (job-, uddannelse- og fritidshold), jf. herom under pkt. 6, og da vil en langt større del af pensionens beboere deltage i undervisning på pensionen.

De resterende tre beboere var akut anbragte.

5. Medarbejdere

Pensionen bliver ledet af en forstander og en viceforstander. Begge er uddannede socialrådgivere.

Pensionens døgnpersonale består af ni personer. Tre af disse er fængselsfunktionærer, tre er socialrådgivere, to er pædagoger og en er lærer. Derudover er en værkfører og en pedel ansat.

Af administrativt personale beskæftiger pensionen en sekretær og en økonomifuldmægtig.

Pensionen har desuden tre pædagogstuderende tilknyttet pensionen.

Endelig har pensionen 5-6 personer ansat i fleksjob.

6. Undervisning mv.

Som nævnt indledningsvis blev den nuværende Pensionen Lysholmgård etableret på baggrund af en indstilling om forsøg med løsladelsesprojekter som blev afgivet i maj 1995 af en arbejdsgruppe nedsat af Justitsministeriet.

Det fremgår af indstillingen at formålet med opholdet på pensionen er at fremme beboernes mulighed for at komme i arbejde/uddannelse efter udslusning, og at alle aktiviteter på pensionen såvel i arbejdstiden som i fritiden derfor skal tilrettelægges med dette for øje. Videre fremgår det at opholdets indhold skal rette sig mod beboernes psykosociale og adfærdsmæssige forhold.

Et af hovedelementerne i opholdets indhold er et kursusforløb.

Ifølge indstillingen skal der i kursusforløbet indgå kognitiv færdighedstræning ("Cognitive Skills" er et canadisk undervisningsprogram i adfærdstræning som skal give deltagerne redskaber til at opnå sociale færdigheder, træffe beslutninger, løse problemer mv. – herefter kaldet det kognitive færdighedsprogram), ADL-træning (træning i almindelig daglig livsførelse, herunder indkøb, madlavning, rengøring mv.), projektorienteret beskæftigelse/undervisning (f.eks. gennemførelse af vedligeholdelsesarbejder som projekter) og almindelige skolefag samt personlighedsudviklende fag.

Under inspektionen blev det oplyst at undervisningen i det kognitive færdighedsprogram strækker sig over en periode på ni uger. (Dette svarer til arbejdsgruppens anbefaling). Der undervises fire dage om ugen i lektioner af to timers varighed. Programmet indeholder 35 modulopdelte lektioner. Derudover deltager målgruppen i pensionens arbejdsdrift, sportsaktiviteter mv. Pensionen yder deltagerne hjælp til at finde arbejde eller uddannelse efter løsladelsen. Det kognitive færdighedsprogram retter sig mod personer der har behov for at lære sig adfærdsændringer, f.eks. personer der er dømt for at have begået vold.

Som en udløber af færdighedsprogrammet og baseret på erfaringer med programmet, herunder beboernes udbytte af programmet, beboernes øvrige behov mv., har pensionen skabt sit eget undervisningsprogram. Programmet kaldes juf (job, uddannelse, fritid). Programmets forskole kører i otte uger og består i heldagsundervisning meget direkte rettet mod det mål at skabe basis for "et nyt liv" efter løsladelsen. Undervisningen gives i forskellige områder med henblik på at ruste deltagerne til at få et arbejde eller til at påbegynde en uddannelse og med henblik på at træne deltagerne i at fylde fritiden "fornuftigt" ud med f.eks. idræt, kulturelle udflugter mv. Juf-holdene retter sig mod personer der målrettet søger at skabe sig et nyt liv. Efter de otte ugers forskole deltager beboerne i arbejdsprøvning hos eksterne arbejdsgivere eller på uddannelse på eksterne uddannelsesinstitutioner i

en periode frem til prøveløsladelse. Herefter søges arbejdsprøvningen/uddannelsen forlænget, men nu som løsladt og ansat hos den pågældende arbejdsgiver.

Pensionen afholdt det første juf-kursus i foråret 2001 og havde på inspektionstidspunktet i alt gennemført fem hold. Hensigten er at juf-programmet skal danne udgangspunkt for en generel undervisningsmodel der kan bruges af kriminalforsorgens øvrige institutioner. Trods de generelle besparelser i kriminalforsorgen har pensionen fra direktoratets projektpulje fået bevilget midler til videreførelse og udbygning af programmet. En følgegruppe nedsat i overensstemmelse med den ovennævnte arbejdsgruppes indstilling følger med i både juf- og kog-holdene. I slutningen af året skal der ske en egentlig rapportering vedrørende juf-programmet til Direktoratet for Kriminalforsorgen. Pensionen oplyste at erfaringerne med holdene indtil videre er gode. Pensionen har gennemført og fulgt flere hold med i alt 15 deltagere, og det går godt med 12 af deltagerne. Der stilles specifikke krav til gennemførelse af recidivundersøgelser og udarbejdelse af deraf følgende statistikker, og der skal således – efter det af pensionen oplyste – gå i alt fald to år endnu før der kan ske en egentlig evaluering af projektet. Egentlige recidivundersøgelser og statistikker gennemføres i samarbejde med og efter godkendelse af Direktoratet for Kriminalforsorgen.

I forbindelse med bl.a. juf-projektet har pensionen fået etableret kontakt til en række arbejdspladser (lokalt ca. 15 virksomheder og via deltagelse i styregrupper sammen med SID og andre langt over 100 virksomheder med over 3.000 arbejdspladser) med henblik på at skaffe beskæftigelsesmuligheder efter løsladelse. Målet er at pensionen skal kunne give beboerne en arbejdsgaranti efter gennemførelse af programmet. Bl.a. har pensionen etableret et givtigt samarbejde med den lokale afdeling af SID. Pensionen vil arbejde hen imod en løsning der muliggør at pensionen kan stå for al sagsbehandling, herunder kontakt til beboernes fremtidige arbejdsgivere. Pensionen har bl.a. via kontakterne til arbejdsmarkedet erfaret at det forhold at en person har flere forskellige sagsbehandlere/kontaktpersoner fra f.eks. kommuner, Kriminalforsorgen i det Fri (lokale kriminalforsorgsafdelinger) og pensionen, i høj grad vanskeliggør personens muligheder på arbejdsmarkedet. Arbejdsgiverne føler ofte at de belastes unødigt med opringninger og besøg fra diverse myndigheder. Dette vil pensionen søge at undgå ved at gøre systemet mere enkelt og fleksibelt.

Jeg fik et godt indtryk af pensionens arbejde med de to undervisningsprogrammer, herunder særligt af pensionens bestræbelser på at skaffe beskæftigelsesmuligheder for beboerne.

Under fællesmødet med pensionens beboere oplyste beboerne at der havde været mange aflyste undervisningstimer på grund af sygdom hos personalet på de senest gennemførte undervisningshold.

Jeg beder pensionen oplyse om der ofte sker aflysning af undervisning.

7. Beskæftigelse

Kriminalforsorgens brugtmøbel-projekt udgør en væsentlig del af pensionens arbejdsdrift. Projektet består i at pensionen fra offentlige institutioner på Sjælland og Lolland-Falster indsamler brugte møbler. Disse transporteres til Statsfængslet på Søbysøgård hvor de males med henblik på videre salg og brug i offentlige institutioner.

Ikke alle de møbler som bliver indsamlet, er standardinventar og dermed egnede til at indgå i maler- og videresalgprojektet. Derfor havde pensionen arrangeret et loppemarked hvor de øvrige indsamlede møbler skulle sælges, i den førstkommande weekend efter inspektionens afholdelse. Der var opsat meddelelse om loppemarkedet rundt om i lokalsamfundet.

Derudover er der på pensionen vedligeholdelses- og renoveringsarbejder. Det blev under inspektionen oplyst at der siden bygningerne blev anvendt af Røde Kors, har været utrolig meget istandsættelse og renovering. Pensionen har flere planer om ændringer og istandsættelser, jf. pkt. 3.5.2.

I et værksted var to beboere på inspektionsdagen beskæftigede med at lave et legehus til pensionens legeplads som benyttes af besøgende børn.

Endvidere lå der på grunden en række store træstammer som nogle af pensionens beboere havde hentet (og skåret fri for grene) på Pensionen Lyng (hvor træerne forinden var blevet fældet). Stammerne skal senere bruges som pæle til indhegning af hestefolde der skal etableres på pensionens landbrugsjord. Pensionen har fra Direktoratet for Kriminalforsorgen fået tilladelse til at indrette den landbrugsjord som pensionen har i fællesskab med den tilstødende pension Kastanienborg til hestefolde og permanent græsning for de tilgrænsende rideskoler. Som en del af aftalen med de omkringliggende hesteforetagender skal pensionen dels etablere hegn og vandingsanlæg, dels vedligeholde disse. Disse opgaver vil også være beskæftigelsesmuligheder.

Desuden blev det oplyst at pensionen vil forsøge at få del i vaskeritransport fra Statsfængslet i Horserød.

Rengøring (gangmandsarbejde) og tilrettelæggelse af den daglige obligatoriske morgenmad udgør også en del af beskæftigelsen.

8. Fritid

Fra pensionens netcafé er der adgang til Internettet.

Derudover har beboerne adgang til den nye idrætshal, jf. pkt. 3.3.6. Denne sportshal benyttes også af den tilstødende pension Kastanienborg. Det blev oplyst at Kastanienborg har et stort lokale med motionsredskaber (lignende et fitnesscenter) som Pensionen Lysholmgårds beboere til gengæld har adgang til. Ifølge en aftale mellem pensionerne skal der altid være en ansat med når beboerne benytter henholdsvis sportshallen og motionslokalet).

Under mit møde med beboerne blev det oplyst at beboerne var utilfredse med at personalet ikke altid ville afse tid til at gå med over i henholdsvis sportshallen og motionsrummet.

Jeg beder om pensionens bemærkninger til dette. Jeg beder desuden pensionen om at overveje om det ville være hensigtsmæssigt at indføre en mere fast ordning for adgangen til sportshallen og motionslokalet.

I det lille ubenyttede rum som fandtes i forlængelse af og med udsigt til sportshallen, stod der som nævnt under pkt. 3.3.6. på tidspunktet for inspektionen nogle motionsredskaber og et bordtennisbord. Det blev oplyst at pensionen overvejer hvorvidt rummet evt. skal anvendes som undervisningslokale eller motionsrum.

Jeg beder pensionen om at oplyse hvad overvejelserne giver anledning til, herunder om pensionen – hvis lokalet skal anvendes til undervisning – eventuelt vil skabe mulighed for at motionsredskaberne kan bruges i et andet rum.

Som nævnt indledningsvis har pensionen udendørs et par håndboldmål. Samtidig med etableringen af hestefolde på landbrugsjorden er det meningen at sportspladsen skal udbygges.

På inspektionstidspunktet var fritidsaktiviteterne egentlige tilbud til alle pensionens beboere. Når der starter nye kog- og juf-hold bliver aktiviteterne efter deltagernes ønsker lagt ind i undervisningsskemaerne.

9. Husorden

Pensionens husorden er ved at blive ændret. Jeg har modtaget både et eksemplar af den gældende husorden og en kopi af det foreliggende udkast til en ny husorden som afventer indarbejdelse af enkelte punkter og derefter skal indsendes til direktoratet til godkendelse.

I henhold til bestemmelsen i § 5 i Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 4. juni 1993 om anvendelse af kriminalforsorgens pensioner mv., skal hver pension have en husorden der indeholder regler om betingelserne for opholdet og oplysning om hvilke overtrædelser der kan medføre bortvisning. Husordenen skal godkendes af direktoratet.

I direktoratets vejledning til cirkulæret af samme dato er det vedrørende cirkulærets § 5 anført at en husorden mindst skal indeholde afsnit om reglerne for opholdsbetaling, hvilke overtrædelser af husordenen og vilkår i øvrigt der kan føre til bortvisning, beboernes adgang til at klage til direktoratet over pensionens afgørelser, reglerne for opbevaring og dosering af receptpligtig medicin og beboernes adgang til at have husdyr på pensionen.

Den gældende husorden indeholder oplysninger om de nævnte forhold. Husordenen indeholder imidlertid ikke nogen gengivelse af eller henvisning til reglerne i den ovennævnte bekendtgørelse om betaling for ophold i kriminalforsorgens institutioner. Desuden fremgår det (kun) som en overskrift af husordenen at overtrædelser af den kan medføre bortvisning, og det er således ikke nærmere præciseret hvilke overtrædelser der kan føre til bortvisning.

Det står mig på den baggrund ikke klart om husordenens oplysninger er tilstrækkelige i forhold til cirkulæret.

Jeg går ud fra at direktoratet tager stilling til dette, eventuelt samtidig med godkendelsen af den nye husorden. Jeg beder direktoratet oplyse hvad direktoratet når frem til.

I den ovennævnte vejledning er det angivet at der skal være et afsnit om optagelsesprocedurer i beskrivelsen af de enkelte pensioner. Ifølge vejledningen fremgår det af pensionsbeskrivelserne om beboerne kan have børn hos sig under opholdet. Jeg forstår det sådan at denne oplysning skal fremgå af pensionsbeskrivelserne.

Jeg har forud for inspektionen modtaget en folder der indeholder en beskrivelse af institutionen. På forsiden af folderen er følgende tekst trykt med grøn farve: ”Pensionen Lysholmgård – Kriminalforsorgens tilbud til dem, der egentlig helst vil være fri.”

Jeg går ud fra at folderen er en såkaldt institutionsbeskrivelse.

Folderen indeholder ikke noget egentligt afsnit om såkaldte optagelsesprocedurer, men det er i folderen beskrevet hvilke persongrupper pensionen er beregnet for, ligesom det fremgår hvilke personer der er målgrupper for henholdsvis det kognitive færdighedsprogram og juf-programmet. Det fremgår ikke af folderen om beboerne kan have børn hos sig under opholdet. Dette fremgår imidlertid af pensionens husorden.

Jeg beder direktoratet tage stilling til – eventuelt samtidig med godkendelsen af den nye husorden, jf. ovenfor – om pensionen lever op til kravene i den nævnte vejledning. Jeg beder om underretning om resultatet af direktoratets stillingtagen.

10. Besøg

Det fremgår af den gældende husorden at beboerne kan have en overnattende gæst.

Af husordenen fremgår at besøgstiderne for overnattende gæster på hverdage er fra kl. 16.00 til næste dags morgen kl. 8.00. Videre fremgår det af husordenen at besøgstiden i weekender er fra fredag kl. 16.00 til søndag kl. 22.00. Om helligdage fremgår af husordenen at besøgstiderne er som på søndage.

I brev af 4. juni 2003 har pensionen anført at besøgstiden i weekenden er fra fredag kl. 16.00 til mandag morgen kl. 8.00.

Jeg går ud fra at husordenen præciseres på dette punkt.

Det fremgår videre af husordenen at beboerne højst må have to gæster ad gangen medmindre andet er aftalt, og at besøgstiden for ikke-overnattende gæster på hverdage er fra kl. 16.00 til kl. 22.00 samt på søn- og helligdage fra kl. 10.00 til kl. 22.00.

Alle besøgende skal ved ankomst og afgang henvende sig i receptionen og skrive sig ind og ud i pensionens gæstebog. Overnattende gæster skal udfylde en gæstebog med navn, adresse og cpr-nummer. Overnattende gæster under 18 år skal dokumentere tilladelse fra forældre eller værge.

Jeg beder pensionen oplyse om, og i givet fald hvordan, pensionen kontrollerer sådanne tilladelser til overnattende gæster under 18 år, herunder hvordan det kontrolleres dels hvem der er forælder/værge, og dels om det faktisk er den pågældende som har underskrevet tilladelsen.

11. Lægebetjening, opbevaring af medicin mv.

Pensionens beboere bruger læge og tandlæge uden for institutionen. Det fremgår af husordenen at beboerne – hvis det er praktisk muligt – kan bruge egen læge og tandlæge, og at pensionen samarbejder med det lokale lægehus og den lokale tandlæge.

Pensionen udleverer (som udgangspunkt) ikke nogen former for egentlig medicin. Opmåling af medicin står den ordinerende læge eller den pågældende beboer selv for. Pensionen **opbevarer** derimod medicin for beboerne således at beboerne ved at der ikke rundt om på egne opholdsrum opbevares medicin.

I pensionens medicinskab findes kun smertestillende tabletter, astmamedicin og antabus. Metadon er beboerne henvist til at indtage uden for institutionen.

Medicinen opbevares i et skab. Skabet er uaflåst, men findes bag to døre i pensionens reception, hvor der altid er personale. Om natten er dørene til rummet hvor medicinskabet står, aflåste, og det personale som har nattevagt sover i lokaler lige ved siden af rummet med medicinskabet.

Uanset at der i medicinskabet alene findes de nævnte former for medicin, og at der altid findes personale i nærheden af medicinskabet, er det min opfattelse at medicinskabet for alle tilfældes skyld bør være aflåst. Jeg henstiller at pensionen etablerer en lås på medicinskabet, og beder om underretning når dette er sket.

Jeg beder pensionen om at oplyse hvor beboernes lægejournaler (som pensionen modtager fra moderanstalterne samtidig med beboerne) opbevares.

12. Euforiserende stoffer, alkohol mv.

Pensionen modtager ikke aktive stof- eller alkoholmisbrugere.

Det er ikke personalets indtryk at der i nævneværdigt omfang er euforiserende stoffer i pensionen. På den anden side er det heller ikke noget som personalet fuldt ud ville have kendskab til.

Kun en fjerdedel af pensionens sager om bortvisning skyldes overtrædelse af husordenens regler om alkohol og narkotika. Det fremgår af reglerne at beboerne og deres gæster ikke må indtage eller besidde alkohol i nogen form, og at beboerne og deres gæster ikke må være påvirkede af, besidde eller indtage euforiserende stoffer eller anden form for narkotika. Videre fremgår det at hvis en beboer opholder sig i et lokale hvor der ryges hash eller findes redskaber eller lignende til brug heraf, vil det blive ligestillet med eget forbrug.

Desuden er det i husordenen anført at der er pligt til at aflægge urinprøve hvis personalet har mistanke om misbrug af narkotika, og til at lade sig alkoholteste hvis personalet har mistanke om alkoholindtagelse.

Det blev oplyst at pensionen kun i forholdsvis begrænset omfang kræver urinprøveafleggelse idet man lægger stor vægt på tillidsforholdet mellem beboerne og personalet.

Om alkohol fremgår det af husordenen at forstanderen ved særlige lejligheder og højtider kan dispensere fra alkoholforbuddet. Dette sker til jul, nytår mv. Pensionen oplyste at man for at nærme sig normerne i det omgivende samfund gerne vil arbejde i retning af en mere lempelig alkoholpolitik.

13. Forplejning og opholdsbetaling

Pensionens beboere betaler for deres ophold efter de herom gældende regler og takster som er fastsat af Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen. Pensionen oplyste at opholdsbetalingen herefter er 30 kr. pr. døgn bortset fra de tilfælde hvor beboeren har egen bolig og dermed dobbelt husførelse, jf. § 3 i bekendtgørelse nr. 396 af 17. maj 2001 om betaling for ophold i kriminalforsorgens institutioner.

Jeg går ud fra at pensionen i hver enkelt sag hvor der er tale om dobbelt husførelse, foretager en konkret vurdering af om der skal ske bortfald eller nedsættelse af opholdsbetalingen, jf. § 3 i den nævnte bekendtgørelse.

Jeg beder pensionen oplyse om det er korrekt.

I ugens fem hverdage er der kl. 8.00 obligatorisk fælles morgenmad for de beboere som arbejder eller deltager i undervisningsprogrammerne på institutionen. Beboerne betaler på hverdage 9 kr. for morgenmaden (pensionens årlige udgifter til morgenmad eksklusiv beboernes betaling ligger et sted mellem 8.000 og 10.000 kr.). Pensionens øvrige beboere som (i henhold til reglerne om frigang) arbejder eller modtager undervisning uden for institutionen, har ikke pligt til at deltage i morgenmaden.

Derudover er der selvforplejning i pensionen. Af og til bliver der arrangeret fælles aftensmad, og om sommeren tager beboere eller ansatte indimellem initiativ til at grille.

14. Talsmandsordning

Efter straffuldbyrdelseslovens § 34 skal de indsatte gennem valgte talsmænd have mulighed for at øve indflydelse på deres tilværelse under strafudståelsen. Nærmere regler herom er fastsat i Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 369 af 17. maj 2001 (talsmandsbekendtgørelsen).

Det er reglernes klare udgangspunkt at der skal være en talsmandsordning. Kun hvis de indsatte ikke ønsker at vælge talsmænd, kan der – i stedet for en egentlig talsmandsordning – blive tale om møder med alle indsatte eller grupper af indsatte, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1. Af bekendtgørelsens § 2, stk. 3, fremgår det at institutionen ved opslag eller lignende skal gøre orientere de indsatte om muligheden for at vælge talsmænd hvis de indsatte ikke har gjort brug af muligheden herfor.

Efter bekendtgørelsens § 8 fastsætter institutionens leder nærmere regler om gennemførelsen af de indsattes medindflydelse, herunder om antal af talsmænd mv.

Af Direktoratet for Kriminalforsorgens skrivelse nr. 74 af 16. maj 2001 om talsmandsbekendtgørelsen fremgår bl.a. følgende:

”Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen, er opmærksom på, at det i visse institutioner – i perioder – f.eks. på grund af belæggets sammensætning kan være vanskeligt at etablere en talsmandsordning. Det bemærkes i den forbindelse, at de indsatte skal have mulighed for at øve indflydelse på deres tilværelse i institutionen gennem valgte talsmænd. Det afgørende er således, at muligheden består.

...

Kriminalforsorgens pensioner kan, hvis omstændighederne taler for det, fastsætte regler om, at deltagelse i møder med institutionen er obligatorisk for institutionens beboere eller for grupper heraf,

men sådanne møder kan, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1, ikke træde i stedet for møder med talsmænd, medmindre de indsatte ikke ønsker at vælge talsmænd.”

I en skrivelse fra september 2001 har Pensionen Lysholmgård under henvisning til ovennævnte bekendtgørelse fastsat interne regler om beboerindflydelse.

Det fremgår af reglerne at beboernes mulighed for at øve medindflydelse sker ved afholdelse af obligatoriske, månedlige fællesmøder. Ud over beboerne, som har mødepligt, deltager personalet med to vagthavende, værkemester, pedel, viceforstander og/eller forstander. Fællesmøderne ledes af forstanderen eller viceforstanderen og skal indeholde et fastsat minimum af dagsordenspunkter, herunder ris og ros fra beboerne. Det fremgår af reglernes pkt. 8 at pensionens medindflydelsesordning tages op til genovervejelse efter behov – normalt hvert år i september.

Det blev under inspektionen oplyst at pensionens beboere – formentlig på grund af den hyppige udskiftning af beboere – har valgt at sikre beboerindflydelsen ved afholdelse af disse fællesmøder i stedet for at etablere en egentlig talsmandsordning.

I brev af 4. juni 2003 har pensionen oplyst at reglerne blev indført efter at samtlige (daværende) beboere ved hemmelig afstemning havde fravalgt muligheden for egentlige talsmænd, at ordningen i henhold til reglerne drøftes hvert år i september på det obligatoriske fællesmøde, og at beboerne ved drøftelsen i september 2002 ønskede fællesmødeordningen bevaret. Jeg forstår pensionens oplysninger sådan at beboerne på dette årlige møde orienteres om muligheden for at vælge en talsmand.

Af den gældende husorden fremgår det at beboerne gives mulighed for at få medindflydelse ved at der afholdes fællesmøder. Af udkastet til den nye husorden fremgår det at beboerne har mulighed for at øve medindflydelse på deres tilværelse på pensionen gennem obligatoriske fællesmøder og efterfølgende er der i parentes bemærket ”talsmandsordning”.

Jeg beder Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse om hvorvidt pensionens ordning er i overensstemmelse med de gældende regler, herunder bestemmelserne i talsmandsbekendtgørelses § 2, stk. 3, og § 8.

15. Aviser

Efter straffuldbyrdslovens § 58, stk. 1, skal en indsat have mulighed for at holde sig orienteret bl.a. ved avislæsning. Efter lovens § 58, stk. 3, bør udenlandske indsatte så vidt muligt have adgang til aviser, tidsskrifter, bøger mv. på deres eget sprog.

Jeg beder pensionen oplyse hvorledes pensionen forholder sig til disse bestemmelser.

16. Udgang

Justitsministeriets tidligere gældende cirkulære af 6. januar 1985 om overførsel af domfældte i medfør af straffelovens § 49, stk. 2, til behandlingsinstitutioner og plejehjem mv., indeholdt bl.a. følgende bestemmelser vedrørende fastsættelsen af vilkår for opholdet:

”§ 4.

...

Stk. 2. Anstalten (...) forelægger sagen for Justitsministeriet til afgørelse. Såfremt overførsel anbefales, skal anstalten (...) inden forelæggelsen i samarbejde med visitationsmyndigheden, jfr. stk. 3 og 4, have fastlagt de nærmere retningslinier for opholdet, herunder hvilke vilkår, der skal gælde for opholdet, hvis domfældte overføres, herunder om der skal gælde særlige begrænsninger i domfældtes frihed, fx at tilladelse til at forlade institutionen uden ledsagelse kun må gives med samtykke af anstalten (...) eller Justitsministeriet, i hvilket omfang anstalten (...) og eventuelt afdelingen skal underrettes om forløbet af anbringelsen, væsentlige ændringer i forholdene, overtrædelse af vilkåre-

ne m.v., og efter hvilke retningslinier opholdet i institutionen kan bringes til ophør. Såfremt det findes hensigtsmæssigt, kan anstalten (...) træffe aftale med en afdeling af kriminalforsorgen om, at denne forhandler med visitationsmyndigheden med henblik på fastlæggelse af de nævnte retningslinier.

Stk. 3. Vedrører sagen overførsel til en institution under kriminalforsorgen, sker fastlæggelsen af de nævnte retningslinier i samarbejde med institutionen.

...

§ 7. Ophold i institutionen sker på vilkår, at domfældte ikke begår strafbart forhold. I det omfang andet ikke er fastsat i henhold til § 4, stk. 2, gælder i øvrigt de almindelige regler for ophold i vedkommende institution.

Stk. 2. De vilkår, som er aftalt i henhold til § 4, stk. 2, eller som er fastsat af Justitsministeriet i forbindelse med overførselsbeslutningen, kan kun ændres med Justitsministeriets samtykke.

...”

Straffuldbyrdelseslovens § 78 indeholder en bestemmelse der svarer til den tidligere gældende i straffelovens § 49, stk. 2. I kapitel 5 i vejledning nr. 68 af 5. juli 2002 om anbringelse af dømte i institutioner m.v. uden for fængsel eller arresthus fremgår nærmere om fastsættelsen af vilkår for sådanne ophold.

I forbindelse med inspektionen den 1. marts 1999 af Pensionen Skejby stillede inspektionschefen ved Folketingets Ombudsmand spørgsmål angående de af pensionen fastsatte regler om udgang (de såkaldte pensionsvilkår) og pensionens brug heraf i forhold til pensionens brug af vilkår der gælder for personer med ophold i åbent fængsel (de såkaldte fængselsvilkår).

I en udtalelse af 31. oktober 2000 i denne sag oplyste Direktoratet for Kriminalforsorgen at direktoratet og pensionsforstanderne på et møde den 28. og 29. februar 2000 havde drøftet forståelsen af pensionsvilkår og fængselsvilkår, og at der på mødet var enighed om at indholdet af pensionsvilkårene skal beskrives på følgende måde i alle pensioners husordener:

”Alle beboere skal være hjemme på pensionen senest kl. 23, medmindre andet er aftalt med personalet. Ved sygdom skal beboeren være på pensionen hele tiden.”

Direktoratet oplyste endvidere at hovedreglen fortsat vil være at beboeren fra søndag til torsdag skal være tilbage på pensionen senest kl. 23.00 således at beboeren fredag efter arbejdstids ophør kan tage på weekend indtil søndag aften kl. 23.00. Direktoratet anførte endvidere at formuleringen også medfører at beboere der har natarbejde, ikke skal være tilbage på pensionen senest kl. 23.00, ligesom beboere efter eget ønske kan blive på pensionen i weekenden.

Direktoratet oplyste desuden at der på mødet blev opnået enighed om at erstatte betegnelsen ”pensionsvilkår” med følgende formulering: ”Udgyver sig de regler, der gælder for ophold på pensionen”. Direktoratet oplyste endelig at der blev opnået enighed om at der i indstillingen om afsoning i medfør af (den tidligere gældende bestemmelse i) straffelovens § 49, stk. 2, eller udstationering i mere end tre måneder, skal gøres opmærksom på om pensionen/statsfængslet undtagelsesvist ønsker mere restriktive vilkår end ”pensionsvilkår” således at Justitsministeriet/direktoratet er opmærksom herpå. Herved undgås at Justitsministeriet/direktoratet fastsætter pensionsvilkår som af pensionen udmøntes som fængselsvilkår.

Direktoratet fandt på denne baggrund at der ikke fremover burde kunne opstå uoverensstemmelse mellem det vilkår som Justitsministeriet/direktoratet har fastsat, og pensionens udmøntning heraf.

Ombudsmanden tog i opfølgingsrapport af 29. december 2000 vedrørende inspektionen den 1. marts 1999 af Pensionen Skejby det oplyste til efterretning.

I Pensionen Lysholmgårds husorden er følgende fastsat om hjemkomsttidspunkt:

”f: Udgang:

’Pensionsvilkår’

Er dit ophold tilrettelagt efter de regler der gælder for pensionen har du tilladelse til weekend-udgang hver fredag fra kl. 15.00 til søndag kl. 22.30.

På de øvrige hverdage kan du forlade pensionen kl. 15.30 til samme dags aften kl. 22.30.

Medmindre andet aftales med personalet har du normalt fri fra arbejdstids ophør dagen før en helligdag og til kl. 22.30 på helligdagen.

Er du i arbejdstiden beskæftiget eller i uddannelse uden for pensionen har du normalt fri fra beskæftigelsens eller uddannelsens ophør til kl. 22.30 på alle hverdage. På lørdage, søndage og helligdage har du fri som ovenfor nævnt.”

(Enslydende regler er fastsat i pensionens udkast til ny husorden).

Jeg beder pensionen og Direktoratet for Kriminalforsorgen om at oplyse hvorfor husordenen ikke er affattet i overensstemmelse med det som der blev enighed om på mødet i februar 2000.

17. Rapportgennemgang

17.1. Kort om de lånte sager

Jeg bad pensionen om at låne mig fem sager vedrørende disciplinære forhold (overtrædelser af pensionens husorden og andre regler).

Jeg modtog fem sager vedrørende fem personer der alle var blevet bortvist fra pensionen. Flere af de fem personer havde forud for bortvisningen modtaget advarsler og henstillinger mv.

Beslutningerne om bortvisning er truffet i tidsrummet mellem den 3. oktober 2001 og den 8. januar 2003.

De fem personer var alle blevet udstationeret til pensionen fra fængsler (jf. udgangsbekendtgørelsens § 50), fire af personerne fra åbne fængsler og en direkte fra lukket fængsel. En af personerne var blevet udstationeret med henblik på deltagelse i det kognitive færdighedsprogram, to med henblik på deltagelse i juf-programmet, og de resterende to med henblik på uddannelse og kursusvirksomhed uden for pensionen (henholdsvis et kursus i AMU-regi og et kursus på et TAMU-center).

17.2. Retsgrundlaget

For pensionernes sagsbehandling gælder forvaltningsloven og almindelige forvaltningsretlige grundsætninger.

Derudover gælder Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 4. juni 1993 om anvendelse af Kriminalforsorgens pensioner m.v. med tilhørende skrivelse af samme dato. Cirkulæret ses ikke at være ændret efter ikrafttrædelsen af straffuldbyrdelsesloven. I cirkulæret refereres der bl.a. til den nu ophævede og erstattede § 49, stk. 2, i straffeloven. Også et gammelt udgangscirkulære omtales.

Jeg beder på den baggrund direktoratet oplyse om direktoratet har overvejet eller vil overveje om der i lyset af straffuldbyrdelsesloven og de dertil knyttede nye regler er behov for en ændring af det nævnte cirkulære.

I forbindelse med min inspektion af Pensionen Lyng den 7. december 2001 spurgte jeg Direktoratet for Kriminalforsorgen hvorfor disciplinærstrafbekendtgørelsens (Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 385 af 17. maj 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørs-celle og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse) særlige processuelle regler (§§ 5-9) – som rækker ud over forvaltningslovens minimumsregler – om behandlingen af disciplinærsager ikke gælder for kriminalforsorgens pensioner (bortset fra de tilfælde hvor pensionerne overvejer at træffe afgørelse om konfiskation eller modregning af erstatningsbeløb).

I et brev af 6. februar 2003 har direktoratet oplyst at bekendtgørelsen ikke finder anvendelse i kriminalforsorgens pensioner fordi disciplinærstraf ikke bruges i pensionerne. Direktoratet har henvist til disciplinærstrafvejledningens (vejledning nr. 70 af 5. juli 2002 om behandlingen af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb) pkt. 1.2.

Direktoratet har endvidere oplyst at der heller ikke før straffuldbyrdelseslovens ikrafttræden var praksis for at anvende disciplinærstraf i pensionerne idet anvendelsen af disciplinærstraf ikke findes at være forenelig med det mere pædagogiske behandlingsmiljø der tilstræbes i disse institutioner.

Af straffuldbyrdelseslovens § 68, stk. 1, fremgår det at disciplinærstraf er advarsel, bøde og strafcelle.

Af William Rentzmann mfl., Straffuldbyrdelsesloven med kommentarer (2003), s. 167, fremgår følgende:

”Bestemmelsen angiver i **stk. 1** de tre former for disciplinærstraffe, der kan anvendes: advarsel, bøde og strafcelle.

Dette svarer til de tidligere gældende administrative regler, bortset fra at advarsel før straffuldbyrdelsesloven ikke var en disciplinærstraf, men en foranstaltning, der kunne anvendes i stedet for en disciplinærstraf. Baggrunden for ændringen er, at en advarsel i praksis tillægges gentagelsesvirkning under en senere disciplinærsag, og at de retssikkerhedsgarantier, der gælder om bl.a. fremgangsmåden ved ikendelse af disciplinærstraf, derfor også bør finde anvendelse i sager, som afgøres med en advarsel.

En disciplinærstraf i form af en advarsel skal således gives skriftligt og under iagttagelse af de procedurer, der er fastsat for disciplinærsager, jf. § 72. Dette udelukker imidlertid ikke, at der kan gives en indsat en uformel mundtlig advarsel, inden disciplinærstraffesystemet eventuelt tages i anvendelse.”

Som det vil fremgå af min gennemgang af de udlånte sager, anvender pensionen mundtlige advarsler og henstillinger. Disse synes i flere tilfælde at være tillagt gentagelsesvirkning således at manglende overholdelse af de tildelte advarsler og henstillinger har resulteret i beslutning om bortvisning.

Da jeg imidlertid endnu ikke har taget stilling til Direktoratet for Kriminalforsørgens udtalelse i brevet af 6. februar 2003 vedrørende min inspektion af Pensionen Lyng, er jeg i det følgende gået ud fra at reglen i straffuldbyrdelsesloven og de

administrative regler i tilknytning hertil vedrørende disciplinærstraffe og behandlingen af sager herom ikke finder anvendelse i pensionernes sager om advarsler, henstillinger mv.

Min gennemgang af de udlånte sager er herefter foretaget på baggrund af (et udvalg af) de almindelige forvaltningsretlige regler og det nævnte cirkulære fra 1993.

I min gennemgang refererer jeg til et j.nr. som fremgår af sagernes omslag. En af de fem sager er ikke påført noget j.nr.

17.2.1. Advarsler

I alle sagerne findes der et brev fra pensionen til det statsfængsel som den pågældende var udstationeret fra (den såkaldte moderinstitution), vedrørende beslutningen om bortvisning. Brevet indeholder bl.a. en redegørelse for baggrunden for bortvisning af den pågældende.

I tre af de fem sager (j.nr. 01302086, 02FO3017 og 01302090) fremgår det af det nævnte brev at de pågældende forud for bortvisningen i flere tilfælde har fået advarsler og ”almindelige henstillinger for uefterrettelighed”.

Notatpligt

Der følger af almindelige forvaltningsretlige grundsætninger og offentlighedslovens § 6 en pligt til at gøre notat om væsentlige sagsbehandlingsskridt og oplysninger vedrørende en sags faktiske omstændigheder der er af betydning for sagens afgørelse. Formålet med notatpligten er at det skal være muligt efterfølgende at kontrollere dels om myndigheder har handlet i overensstemmelse med de gældende regler om sagsbehandling, dels afgørelsers indholdsmæssige rigtighed.

Af det nævnte cirkulære om anvendelse af kriminalforsorgens pensioner mv. fremgår følgende:

”§ 3. Pensionerne skal gøre notater til journalen om væsentlige oplysninger vedrørende beboernes forhold, og ved fraflytning skal der udfærdiges et resume af opholdsforløbet.”

I 01302086 er der den 13. oktober 2001 i personjournalen gjort notat om én samtale med beboeren. Under samtalen blev opholdsvilkår mv. indskærpet over for beboeren. I sagen fremgår der ikke herudover noget om tildelte advarsler.

I 01302090 findes rapporter om overtrædelser af husordenen, men det fremgår ikke af rapporterne at der i den anledning er givet beboeren advarsler. I personjournalen er der imidlertid den 30. oktober 2001 gjort notat om at viceforstanderen har indskærpet over for beboeren at han skulle ”ændre sine attituder omgående” hvis han ville blive boende på pensionen.

I 02FO3017 fremgår det af et notat i personjournalen af 22. marts 2002 at den pågældende den 19. marts 2002 af sin kontaktperson var blevet orienteret om at der ikke ville blive givet flere chancer forhold til overtrædelser af husorden og overtrædelser af forhold under arbejdsdriften. Der fremgår ikke af personjournalen yderligere om tildelte advarsler.

I flere af de fem sager ligger der et gult omslag med overskriften ”Intern korrespondance”. Inden i omslaget ligger der endnu et gult ark med et såkaldt ”disciplinær-skema” hvori der er plads til at notere ”dato, forseelse, reaktion og medarb.”

Kun i en af sagerne (j.nr. 02FO3017) er der i skemaet gjort notat om en enkelt advarsel. Det fremgår af skemaet at datoen er den 5. marts (2002, går jeg ud fra). Forseelsen er at den pågældende ikke er mødt til morgenmad. Reaktionen herpå er en advarsel.

Umiddelbart ser det ikke ud som om pensionen fuldt ud har iagttaget sin notatpligt. Jeg beder pensionen oplyse om det er korrekt, eller om der andre steder er gjort notater om tildelte advarsler.

Hvis ikke, beder jeg pensionen overveje hvordan pensionen fremover vil sikre at der gøres notater i overensstemmelse med de gældende regler. Jeg beder om direktoratets bemærkninger hertil.

Partshøring mv.

I det omfang advarsler tillægges gentagelsesvirkning, må de betragtes som afgørelser i forvaltningslovens forstand. Ved tildelingen af sådanne advarsler skal forvaltningslovens regler om partshøring, begrundelse mv. derfor iagttages.

I det omfang notatpligten ikke er overholdt, er det ikke muligt at konstatere om der i de givne sager skulle have været foretaget partshøring forud for tildelingen af advarsler (jf. forvaltningslovens § 19), og om det i givet fald er sket.

I samme omfang er det heller ikke muligt for mig at bedømme grundlaget for tildelingen af advarsler, jf. ovenfor om formålet med at gøre notater.

Jeg beder pensionen oplyse om pensionen i forbindelse med tildeling af advarsler altid er opmærksom på reglerne om partshøring og begrundelse.

17.2.2 Beslutningerne om bortvisning

I § 6 i kriminalforsorgens cirkulære om anvendelse af kriminalforsorgens pensioner mv. er der fastsat regler vedrørende det materielle grundlag for en beslutning om bortvisning og behandlingen af sager om bortvisning.

Af bestemmelsens stk. 1 fremgår det at ”bortvisning fra en pension kan ske, hvis beboeren overtræder vilkårene for opholdet, eller hvis beboeren gør sig skyldig i grov eller gentagen overtrædelse af pensionens husorden”.

Partshøring

Minimumsreglerne om partshøring findes i forvaltningslovens § 19.

Efter forvaltningslovens § 19, stk. 1, skal der såfremt nærmere angivne betingelser er opfyldt foretages partshøring før der træffes afgørelse i en sag. Efter bestemmelsens stk. 2, kan partshøring i en række tilfælde udelades. Således skal parten ikke høres over oplysninger som er undtaget fra aktindsigt i medfør af reglerne i forvaltningslovens kapitel 4 om partsaktindsigt.

Ved lov nr. 382 af 6. juni 2002 blev forvaltningslovens regler om aktindsigt ændret. Loven trådte i kraft den 8. juni 2002. Herefter gælder forvaltningslovens kapitel 4 om partens aktindsigt ikke i bl.a. sager om overførsel til andet varetægtsfængsel eller anden afsoningsinstitution.

Hensigten med ændringen af forvaltningsloven er ifølge de almindelige bemærkninger til lovforslaget (pkt. 1) ”at modvirke, at medindsatte og fængselspersonalet bliver udsat for vold, trusler mv., hvis de afgiver belastende oplysninger til kriminalforsorgen til brug for f.eks. sager om overførsel af stærke indsatte til en anden afdeling i fængslet”.

Af bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 1 (forvaltningslovens § 9, stk. 4, om den nævnte begrænsning af partsaktindsigt), fremgår følgende:

”Den foreslåede bestemmelse medfører, at partens ret til aktindsigt efter forvaltningsloven afskæres i visse typer af sager i forbindelse med fuldbyrdelse af fængselsstraf og forvaring.

Det drejer sig om afgørelser om valg af afsoningsinstitution eller afdeling i en afsoningsinstitution, overførsel til anden afsoningsinstitution og om udelukkelse fra fællesskab det vil navnlig sige afgørelser af denne karakter truffet i medfør af straffuldbyrdslovens §§ 20-30, § 63 og § 78 (jf. også § 93 og § 105).”

Bortvisninger fra pensioner ses ikke direkte at være omfattet af de nævnte tilfælde. Som nævnt oven for (pkt. 4) er hjemlen for ophold på pensionerne i mange tilfælde i reglerne om udstationering (kapitel 11 i udgangsbekendtgørelsen). F.eks. er der i alle de fem sager som jeg har modtaget i forbindelse med inspektionen, tale om udstationerede personer (og således ikke om personer anbragt efter straffuldbyrdslovens § 78, jf. det citerede).

En beslutning om bortvisning vil imidlertid (normalt) resultere i en tilbageførsel til moderanstalten eller en overførsel til et andet fængsel, og der bliver således i realiteten tale om en overførselssituation.

På den baggrund beder jeg direktoratet udtale sig om hvorvidt undtagelsesreglen i forvaltningslovens § 9, stk. 4, vedrørende partsaktindsigt og dermed partshøring efter direktoratets opfattelse gælder i (alle) sager om bortvisning fra pensioner.

Hvis direktoratet mener at undtagelsesreglen finder anvendelse i sager om bortvisning, beder jeg direktoratet om at udtale sig om hvordan det sikres at det i bortvisningssager bliver overvejet om der alligevel skal ske partshøring som følge af at forvaltningsloven er en minimumslov, og at forvaltningslovens § 9, stk. 4, ikke hindrer meraktindsigt, jf. herved forvaltningslovens § 19, stk. 2, nr. 4.

Forhold der har medført bortvisning, vil samtidig kunne begrunde iken-delse af disciplinærstraf og/eller udgangskarantæne. I så fald bliver der tale om såkaldte ”blandede sager”.

Under behandlingen af det nævnte lovforslag henledte fængselsinspektøren i Statsfængslet ved Jyderup Folketingets Retsudvalgs opmærksomhed på den hyppige forekomst af sådanne blandede sager og på de afgrænsnings- og sagsbehandlingsmæssige problemer sådanne sager vil medføre. Justitsministeriet besvarede en henvendelse herom fra Retsudvalget og anførte bl.a. følgende:

”Som følge af den nævnte afgrænsning kan der – som anført i den pågældende henvendelse – bl.a. opstå tilfælde, hvor der i forbindelse med fængselsmyndighedernes behandling af en konkret sag kan være spørgsmål både om at træffe foranstaltninger omfattet af den foreslåede begrænsning i retten til aktindsigt (f.eks. overførsel til andet fængsel) og om at træffe for[anstaltninge]r, der ikke er omfattet af den foreslåede begrænsning i retten til aktindsigt (f.eks. disciplinærstraf).

I relation til oplysninger, der indgår i ’blandede’ sager af denne karakter, vil det efter Justitsministeriets opfattelse ikke være muligt at anvende den foreslåede bestemmelse i § 9, stk. 4, såfremt der – udover afgørelser omfattet af opregningen i den foreslåede bestemmelse – er truffet en afgørelse eller er en nærliggende mulighed for, at der vil blive truffet en afgørelse om forhold, der falder uden for den [foreslåede] bestemmelse (som f.eks. idømmelse af disciplinærstraf). De pågældende oplysninger vil i så fald være undergivet partens ret til aktindsigt, medmindre der efter en konkret vurdering er grundlag for at undtage oplysningerne fra retten til aktindsigt f.eks. efter forvaltningslovens § 15, stk. 1, nr. 3, der er omtalt i pkt. 3.1.1. i lovforslagets bemærkninger.”

I den foreløbige rapport af 4. april 2003 om inspektion af Arresthuset i Helsingør den 11. december 2002 er direktoratet blevet bedt om at oplyse hvilke overvejelser direktoratet har gjort med henblik på at sikre at institutionerne overholder/følger det gældende regelsæt, herunder i sager der skifter karakter under behandlingen. I den forbindelse er direktoratet blevet spurgt om direktoratet har overvejet at oprette særskilte elektroniske paradigmer til behandling af bl.a. såkaldte blandede sager.

Hvis direktoratet mener at forvaltningslovens § 9, stk. 4, også finder anvendelse i sager om bortvisning fra pensioner, beder jeg direktoratet om ligeledes at overveje vejledning af pensionerne.

Henset til lovændringen og de spørgsmål der er stillet til direktoratet, har jeg ikke foretaget en gennemgang af hvorvidt pensionen i de fem udlånte sager har overholdt reglerne om partshøring.

Jeg bemærker at beslutningerne om bortvisning i fire ud af de fem sager som min gennemgang omfatter, er truffet før ikrafttrædelsen af de omtalte nye regler. I alle disse sager var udgangspunktet at der efter forvaltningslovens § 19, stk. 1, forud for bortvisningsbeslutningen skulle ske partshøring af de pågældende.

Jeg henviser desuden til det fortsat gældende cirkulære af 4. juni 1993 om anvendelse af Kriminalforsorgens pensioner mv. hvoraf følgende fremgår:

”§ 6. ...

Stk. 4. Beboeren skal, medmindre omstændighederne ikke tillader det, have lejlighed til at udtale sig forinden bortvisning.”

Af skrivelsen af 4. juni 1993 som følger med direktoratets cirkulære af samme dato, fremgår følgende:

”Ad § 6.

Forstanderen kan bemyndige vagthavende medarbejder til at træffe afgørelse om bortvisning. I ganske særlige tilfælde kan bortvisning ske umiddelbart. Sker bortvisning med så kort varsel, at fremgangsmåden i § 6, stk. 3 – 6, ikke kan følges, skal den medarbejder, der foretager bortvisningen,

straks efter udfærdige et notat med nøje beskrivelse af bortvisningsgrundlaget og den truffe afgørelse.
...”

Hvis lovændringen er gældende i sager om bortvisning kan der også på den baggrund være behov for en ændring af det nævnte cirkulære. Jeg henviser til afsnit 17.2.

Notatpligt, meddelelse af afgørelserne og begrundelse

Efter forvaltningsloven gælder der som udgangspunkt ikke krav om at afgørelser skal være skriftlige. Hvis parten imidlertid forlanger en skriftlig afgørelse, har han krav på en sådan. Til indholdet af den skriftlige begrundelse gælder der en række krav, medmindre afgørelsen fuldt ud giver den pågældende medhold. Dette fremgår af §§ 22-24 i forvaltningsloven.

Endvidere fremgår følgende af kriminalforsorgens cirkulære om anvendelse af kriminalforsorgens pensioner mv.:

”**§ 3.** Pensionerne skal gøre notater til journalen om væsentlige oplysninger vedrørende beboernes forhold, og ved fraflytning skal der udfærdiges et resume af opholdsforløbet.

...

§ 6.

...

Stk. 5. Om bortvisningen udfærdiges et notat med angivelse af begrundelse for afgørelsen. Beboeren skal efter anmodning have udskrift af notatet. Oplysninger kan dog udelades i det omfang, hensynet til pensionens sikkerhed eller enkeltpersoner klart tilsiger det.”

I alle sagerne er der som nævnt i pensionens brev til moderinstitutionen redegjort for baggrunden for beslutningen om bortvisning. Brevene er lagt på de respektive sager i kopi.

Som baggrund for beslutningerne om bortvisning henvises der i tre af sagerne (01302090, 02FO3017 og 0130286) bl.a. til ovennævnte advarsler og henstillinger om hvilke der ikke i alle tilfælde ses at være gjort notat andre steder.

I sagen uden j.nr. henvises der til en orienterende rapport hvoraf det fremgår at der på den pågældendes opholdsrum er fundet ejendele som tilhører pensionen. Der fremgår ikke af rapporten noget nærmere om hvilke ejendele der er tale om. Endvidere henvises der til at der på den pågældendes opholdsrum er fundet formodede tyvekoster. Der findes ikke nogen rapport om dette fund, og det fremgår således hverken hvilke tyvekoster der var tale om, eller hvem der har set disse tyvekoster hos den pågældende.

Heller ikke i denne sag ser det ud som om pensionen har iagttaget notatpligten. Jeg beder om pensionens bemærkninger hertil.

Det kan konstateres at brevet til moderinstitutionen i alle sagerne tjener som notat om baggrunden for bortvisningen. Jeg beder direktoratet om at oplyse om den begrundelse der er anført i brevene, er tilstrækkelig i forhold til reglen i cirkulærets § 6, stk. 5, 1. pkt.

I sagen 01302086 hvor beboeren er udeblevet fra pensionen, er afgørelsen om bortvisning ikke blevet meddelt den pågældende af pensionen. En afgørelse skal meddeles for at have retsvirkning.

Jeg går ud fra at den pågældende – når straffuldbyrdelsen genoptages – får meddelelse om pensionens beslutning om bortvisning.

I de øvrige fire sager er beslutningen om bortvisning blevet meddelt de pågældende mundtligt. Der er ikke oplysninger om at de pågældende skulle have bedt om en skriftlig afgørelse.

Jeg henleder pensionens opmærksomhed på at det – i det omfang der ikke er gjort tilstrækkelige notater om hvilke bestemmelser i husordenen der er blevet overtrådt, og hvordan de er blevet overtrådt, jf. mine bemærkninger om iagttagelse af notatpligten – kan vise sig vanskeligt efterfølgende at give en begrundelse der lever op til kravene i forvaltningslovens § 24.

Klagevejledning

Efter forvaltningslovens § 25 skal skriftlige afgørelser indeholde en klagevejledning, herunder om eventuel tidsfrist for klagen.

Af cirkulæret om anvendelse af kriminalforsorgens pensioner mv. fremgår følgende:

”§ 6.

...

Stk. 6. Beboeren skal gøres bekendt med, at afgørelsen kan påklages til Direktoratet for Kriminalforsorgen.”

Der skal således efter cirkulærets ordlyd gives klagevejledning uanset om afgørelsen om bortvisning meddeles skriftligt.

Af to sager (j.nr. 01K04081 og 01302090) fremgår det at pensionen inden bortvisningen blev iværksat, gav de pågældende vejledning om at beslutningen om bortvisning kunne påklages til Direktoratet for Kriminalforsorgen.

I to sager (sagen uden j.nr. og 01302086) sendte pensionen sammen med brevet til moderinstitutionen en klagevejledning med anmodning om at den blev udleveret til de pågældende når straffuldbyrdelsen blev genoptaget.

I en sag (02FO3017) fremgår der ikke noget om klagevejledning.

Jeg går ud fra at den pågældende har modtaget klagevejledning efter genoptagelsen af straffuldbyrdelsen.

Pensionen har i ingen af vejledningerne angivet nogen klagefrist.

Af straffuldbyrdelseslovens § 111 fremgår det at afgørelser der i henhold til loven er truffet af de lokale kriminalforsorgsmyndigheder eller af politiet, kan påklages til justitsministeren, og at der gælder en klagefrist på to måneder.

Jeg beder direktoratet oplyse om beslutninger om bortvisning fra pensioner træffes i henhold til straffuldbyrdelsesloven og dermed er omfattet af lovens klagefrist, eller om hjemlen for beslutningerne eventuelt skal findes i anstaltsforholdet, jf. Jon Andersen m.fl., Forvaltningsret (2003), s. 308f.

Delegation

Af cirkulæret om anvendelse af kriminalforsorgens pensioner m.v. fremgår følgende:

”§ 6.

...

Stk. 2. Bestemmelse om bortvisning træffes af pensionens forstander eller af den, forstanderen be- myndiger hertil.”

Af brevene til moderinstitutionen fremgår det i samtlige sager at det er viceforstanderen der i medfør af cirkulærets § 6 har truffet beslutning om bortvisning.

Jeg beder pensionen oplyse om der er fastsat interne regler om delegation, jf. vejledning nr. 11991 af 29. juni 2001 om adgangen til delegation i kriminalforsorgens institutioner, og i givet fald om en kopi heraf.

I sagen uden j.nr. fremgår følgende af en orienterede rapport som er date- ret den 7. januar 2003 og underskrevet af en fængselsfunktionær:

”Da dette er tyveri blev ... bortvist.

... rekvirerede en transport fra Københavns Fængsler til afhentning af ... hvorefter han overføres til Horserød.”

I sagen 02FO3017 fremgår følgende notat af 22. marts 2002:

”Dags dato kl. 10.00 henvendte pensionens værksmester sig på ... værelse og fandt ... sovende i sin seng. Dette var igen en overtrædelse af forhold under arbejdsdriften, hvorfor han blev vækket og meddelt, at han skulle starte med nedpakning af sit værelse idet han kunne betragte sig selv som bortvist i henhold til gældende aftale mellem ... og kontaktperson ...”

Jeg beder pensionen oplyse om det faktisk var de pågældende fængselsfunktionærer eller viceforstanderen der i de to sager traf beslutning om bortvisning.

17.3. Ændring af udgangsvilkår

Af sagen med j.nr. 01302086 er der i personjournalen den 13. oktober 2001 gjort notat om at den pågældende beboer den 11. oktober 2001 udeblev indtil om morgenen den 12. oktober 2001. Videre er der gjort notat om at beboeren i den anledning under en samtale den 12. oktober 2001 med viceforstanderen og en fængselsfunktionær bl.a. fik indskærpet de regler der gjaldt for opholdet på pensionen. Videre fremgår følgende:

”Rent disciplinært udviste ... forståelse for det tildelte fængselsvilkår, der løber i to uger; dvs. t.o.m. den 26. okt. 2001.”

Jeg går herefter ud fra at pensionen som en reaktion på det forhold at B udeblev, besluttede at han i en periode skulle være undergivet samme vilkår som gælder for udgang fra et åbent fængsel (fængselsvilkår), og ikke de vilkår som gælder for udgang fra pensionen (pensionsvilkår).

Af bekendtgørelse nr. 110 af 4. marts 2002 om udgang til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (udgangsbekendtgørelsen), §§ 4 og 5, fremgår at det er institutionens leder i henholdsvis åbent og lukket fængsel der har kompetencen til at træffe beslutning om udstationering.

Af udgangsbekendtgørelsens § 50, stk. 2, jf. udgangsvejledningens (vejledning af 28. februar 2002 om udgang til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner) pkt. 90, fremgår det at personer der udstationeres, som udgangspunkt undergives de udgangsvilkår der gælder på pensionen, men at der efter en konkret vurdering kan fastsættes samme vilkår som gælder for udgang fra et åbent fængsel.

Jeg går på den baggrund ud fra at det er moderinstitutionen der er kompetent til at træffe beslutning om udstationering og om hvilke udgangsvilkår der skal gælde for udstationerede.

Jeg beder direktoratet om en udtalelse om hvorvidt pensionen som en reaktion på udgangsmisbrug uden forelæggelse for den givne moderinstitution kan beslutte at der i en periode skal gælde fængselsvilkår i stedet for pensionsvilkår.

18. Samlet vurdering

Pensionens opgave er udslusning og resocialisering, dvs. at ruste beboerne til overgangen fra et liv i fængsel til et almindeligt liv uden for kriminalforsorgens system. Den pædagogiske grundtanke er at dagligdagen på pensionen så vidt muligt skal fungere på samme måde som uden for kriminalforsorgens system.

Dette kræver på den ene side at personalet har forståelse for beboernes – i nogle tilfælde – vanskelige situation, men kræver på den anden side også at personalet kan behandle beboerne således at deres egne handlinger og valg får konsekvens for deres forhold (herunder og især deres mulighed for fortsat anbringelse i pensionen).

Under den indledende samtale med ledelse og repræsentanter fra pensionens øvrige personale blev det gjort klart at pensionens eneste ønske er inden for lovens rammer at skabe mennesker som har bedre forudsætninger for at fungere i det danske samfund end de havde da de kom ind i kriminalforsorgens system. Dette kommer også til udtryk i måden hvorpå husets regler administreres. Der er

således ingen facitlister for hvad der resulterer i bortvisning eller andre disciplinære foranstaltninger. Holdningen er den at man i en udslusningspension i høj grad må bedømme den enkelte person og dennes eventuelle regelbrud individuelt, ligesom man af og til må slække på reglerne.

Personalet oplyste at der på stedet var en meget venskabelig og tillidsfuld tone mellem beboerne og personalet og grupperne indbyrdes. Under mit møde med beboerne gav også beboerne udtryk for at der er en god tone på pensionen, og at man har det godt på pensionen.

Det er overordnet min opfattelse at pensionen opfylder sit formål på tilfredsstillende måde.

Under inspektionen fik jeg indtryk af en god indstilling hos personalet, og af at der er en behagelig stemning på pensionen.

19. Opfølgning

Jeg beder om at pensionens oplysninger og udtalelser tilbagesendes gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om udtalelser.

20. Underretning

Denne rapport sendes til Pensionen Lysholmgård, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og pensionens beboere.

Jens Møller
Direktør